

К. І. Тишкевич,
ст. викладач

УДК 655.4/5: 027.625

Видавнича діяльність бібліотек для юнацтва як відображення бібліотечної практики

У статті йдеться про бібліотеки України для юнацтва. порушено питання щодо призначення бібліотекарів як професійної групи в контексті видавничої діяльності бібліотек для молоді.

Ключові слова: бібліотека, юнацтво, видавець, видавнича діяльність.

Вступ. На сьогодні бібліотеки України для юнацтва, фонди яких можуть задовольнити будь-які інформаційні потреби та забезпечити надання користувачам відповідних послуг, уособлюють собою світ знань, інформації та інтелекту.

Відвідувачі обласних бібліотек України для юнацтва мають можливість користуватися безкоштовно 25 інтернет-центрами, майже 45 бібліотечними електронними базами даних, понад 200 виданнями методико-бібліографічних матеріалів, що виходять друком щороку.

Уся бібліографічна та методична видавнича продукція, представлена в бібліотеках України для юнацтва, призначена для задоволення інформаційних потреб користувачів.

Репертуар видань цих закладів охоплює майже всі напрями діяльності бібліотек, що обслуговують молодь, відображає їх досягнення, цікавий досвід та, головне, розкриває систему і методику роботи із користувачами.

До того ж, розширюються вимоги до самих фахівців бібліотечної справи, а спеціалізація бібліотекарів дає можливість розробляти нові схеми надання послуг. Розглядаючи зазначений аспект, треба наголосити, що йдеться про видавничий напрям. Різні бібліотечні спеціалізації вимагають розвитку у працівників відповідних професійно-особистісних рис.

Проблемі підвищення ролі бібліотекаря у використанні інноваційних технологій, а також питанням, що стосуються роботи спеціалізованих бібліотек, до яких належать і бібліотеки для юнацтва, присвячені дослідження А. Чачко [1, с. 21]. Спеціалізовані бібліотеки, що обслуговують визначену категорію споживачів, повинні забезпечувати їхні запити, надаючи відповідну інформацію. Саме тому більшість таких закладів починають виконувати функції науково-інформаційних центрів [2, с. 40–41].

За твердженням Т. Дубась, інформація є продуктом інтелектуального опрацювання більших

чи менших масивів знань, а також підґрунтям для подальшого виготовлення конкретного товару, здійснення конкретного виробничого процесу тощо. Залежно від призначення вона набуває тієї чи тієї форми (книга, стаття, аналітична довідка, автоматизована база даних тощо) [3, с. 76–86].

Видавнича діяльність бібліотек для юнацтва не є несподіваним явищем як для користувачів, так і для самих бібліотекарів. На сьогодні цей напрям стрімко розвивається у сфері професійного культуротворчого процесу.

Бібліотекар – професіонал з оброблення інформації, який здійснює організацію й управління інформаційними послугами. Але парадоксальним на сьогодні є те, що для сучасної бібліотеки виявилися пріоритетними фахівці суміжних професій, наприклад, бібліотекарі-видавці.

Уперше поняття «бібліотекар-видавець» вживається в роботах С. Матліної, де розглядаються питання впливу вагомих змін роботи працівників на тематико-типологічну структуру видань, а також підвищення ролі науково-дослідної діяльності бібліотек, складником якої є видання наукової та довідкової літератури.

Метою нашого дослідження є обґрунтування значущості видавничої діяльності бібліотек для юнацтва як відображення бібліотечної практики.

Основне завдання статті – визначити шляхи підвищення професійної компетентності бібліотекарів з питань набуття навичок щодо підготовки бібліотечних видань.

Результати й обговорення. Досліджуючи видавничу діяльність, неможливо не наголосити на питанні розвитку суспільства як в економічній, так і в соціально-культурній сфері, що, безперечно, впливає на місце і роль видавничої продукції бібліотек для юнацтва в загальній структурі книгозбірень.

Видавничі відділи бібліотек України для юнацтва – це невеликі підрозділи, які мають

спільний тематичний план, необхідні матеріальні ресурси для гідного представлення власної друкованої продукції на видавничому ринку. Але вимоги сьогодення щодо надання послуг користувачам саме юнацького віку постійно змінюються. До того ж, виявилось, що саме бібліотеки для юнацтва найкраще готові до інноваційних змін на ринку друкованої продукції.

Видавнича діяльність бібліотек для юнацтва передбачає підготовку та випуск у світ матеріалів, що узагальнюють прикладні та фундаментальні дослідження бібліотек. Наприклад, в обласних бібліотеках для юнацтва виходять друком матеріали наукових конференцій, семінарів, тренінгів тощо.

Протягом 15 років вийшли друком 45 випусків інформаційного видання «Бібліосвіт», до якого було вміщено 555 публікацій. Найактивнішими дописувачами стали фахівці Рівненської ОБЮ (34 статті), Кіровоградської ОБЮ (28), Луганської ОБЮ (23), Львівської ОБЮ (19), Тернопільської ОБМ (18), Вінницької, Волинської, Донецької, Житомирської, Херсонської та Черкаської ОБЮ (12–15).

Отже, об'єднання бібліотек у бібліотечно-інформаційну мережу на базі єдиного протоколу обміну даними дасть змогу забезпечити надання найширшого спектра різноманітних інформаційно-бібліотечних послуг, які відрізнятимуться від традиційних широтою та глибиною охоплення інформаційних ресурсів; зручністю отримання результату; обліком індивідуальних характеристик користувача; вторинним аналітичним обробленням інформації, яку було знайдено; обліком видів інформаційних потреб; ступенем підтвердження якості інформаційних ресурсів; допомогою в освоєнні та інтерпретації інформації; доступом до іншомовної інформації; використанням платних сервісів закордонних електронних видавництв; оперативністю доставки будь-яких матеріалів тощо.

На відміну від традиційної бібліотеки, яку організовано за принципом роботи «книжкового сховища», такий підхід до інформаційно-бібліотечного сервісу стимулює становлення бібліотеки майбутнього [4, с. 116–122].

Формування інформаційного суспільства і суспільства знань вимагає від бібліотекаря опанувати нові професії, здобувати різноманітні вміння і навички, щоб на гідному рівні презентувати заклад. Для просування бібліотеки, її послуг і сервісів застосовуються маркетингові стратегії, опановуються методи паблік рилейшнз та рекламні технології. У цьому контексті актуальним є проведення різноманітних навчань щодо підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців. Наприклад, у 2013 р. відбулися такі заходи:

- десята ювілейна всеукраїнська школа керівника «Бібліотеки для юнацтва в умовах реформування державної політики», 26–28 листопада, м. Київ;

- проблемне навчання фахівців відділів обслуговування обласних бібліотек для юнацтва (молоді) «Бібліотека для юнацтва у відкритому інформаційному просторі», державний заклад «Державна бібліотека України для юнацтва», м. Київ, 20–24 травня;

- школа керівника «Бібліотеки для юнацтва в умовах державної політики та реформування», м. Сімферополь, вересень;

- четверта школа професійної майстерності «Молодий професіонал бібліотеки для юнацтва»; всеукраїнський круглий стіл «Палітра професійної майстерності», 22 жовтня 2013 р.

У контексті розширення партнерства з громадськими організаціями і видавцями України, а також міжнародного партнерства Українська бібліотечна асоціація (УБА) стала співорганізатором Західноукраїнського бібліотечного форуму, який відбувся в межах 17-го Міжнародного форуму видавців у Львові 15–17 вересня 2010 р. Спільно з колективними членами УБА – ГО «Форум видавців», Львівською обласною бібліотекою для дітей, Науковою бібліотекою Львівського національного університету ім. Івана Франка – було підготовлено і проведено професійну триденну програму, в якій взяли участь представники Національної парламентської бібліотеки України, Національної бібліотеки України для дітей, Державної бібліотеки України для юнацтва та ін.

Зважаючи на розвиток нових інформаційно-бібліотечних послуг, актуальним залишається висвітлення питання створення та підтримки електронних бібліотечних ресурсів, зокрема веб-сайтів публічних бібліотек України, а також дослідження читацьких інтересів юнацтва. У межах форуму обговорювалися такі питання: як успішно співпрацювати з владою, представляючи інтереси бібліотек і користувачів; яким чином розвивати партнерство та реалізовувати спільні проекти громадських організацій; яких потрібно вжити заходів для того, аби сформувати єдину бібліотечну мережу регіону з публічних, університетських та спеціальних бібліотек; як створювати освітній простір і підвищувати професійну майстерність бібліотекарів [5, с. 44].

Електронні бібліотеки – це розподілені інформаційні системи, з допомогою яких можна надійно зберігати та ефективно використовувати різноманітні колекції електронних документів, доступні у зручному для кінцевого користувача вигляді через глобальні мережі передавання даних. Їх створення дасть змогу на якісно

новому рівні організувати процеси виробництва, зберігання та розповсюдження інформації, забезпечити можливість миттєвого віддаленого доступу до даних каналами мережі незалежно від часу та місця перебування користувача, легке тиражування інформації в необмеженій кількості копій, а також можливість звернення безпосередньо до інформації, а не посилання на документи, де вона зберігається [4, с. 116–122].

Висновки. На основі викладеного вище можна дійти висновку, що на сьогодні бібліотечні установи також проходять сучасні етапи інформатизації. Загалом якість їх функціонування залежить від економічного розвитку держави, культурно-просвітницького рівня населення, зокрема юнацтва, а також значною мірою від професійності самих бібліотекарів.

Бібліотеки для юнацтва надають послуги певній категорії споживачів, тобто юнацтву, орієнтуючись передусім на його потреби.

Персонал бібліотек є найбільш цінним ресурсом бібліотечної організації, і лише завдяки постійному навчанню і розвитку працівників бібліотека може підвищувати якість своїх послуг [6, с. 50–51].

Використання компетенцій бібліотечних фахівців є запорукою здатності установи виконувати свою місію та досягати мети. Визначення цих компетенцій забезпечує основу для подальших комплексних ініціатив щодо підвищення рівня знань, навичок та вмінь співробітників.

Перетворення бібліотеки на сучасний інформаційний центр залежить від її сприйняття

самими відвідувачами та призначення в майбутньому. Особливості обслуговування повинні залежати та впливати на бібліотечну освіту та професію, бути тими орієнтирами, які необхідно пропагувати в українському суспільстві.

1. Чачко А. С. Молодь та інтернет: розвиток бібліотечної професії // Бібліотечна планета. – 2000. – С. 21–23.

2. Чачко А. С. Развивающаяся библиотека в информационном обществе : науч.-метод. пособ. / Ада Семеновна Чачко. – М. : Либерия, 2004. – 88 с. – (Сер. «Библиотекарь и время»).

3. Дубась Т. Інформаційний ринок і видавнича діяльність наукових бібліотек // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – К., 2009. – Вип. 25 – 346 с.

4. Влащенко Л. Г. Інтеграція електронних ресурсів бібліотек: проблеми та шляхи розв'язання. Короленківські читання 2012 / Л. Г. Влащенко, Т. Б. Грищенко, О. В. Карпукін, О. М. Нікітенко // Взаємодія та партнерство бібліотек у регіональному інформаційному просторі : матер. XV всеукр. наук.-практ. конф., Харків, 11 жовт. 2012 р. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка ; [уклад. Н. І. Капустіна]. – Х., 2013. – С. 116–122.

5. Сошинська Я. Бібліотекарі та видавці: як спільно розвивати книжкову справу в Україні? // Вісник Книжкової палати. – 2010. – № 9. – С. 44.

6. Глобальні бібліотеки : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Фондація Білла та Мелінди Гейтса. – URL: <https://gltoolkit.centraldesktor.com>.

Подано до редакції 15. 05. 2014 р.

Tyshkevych Kateryna. Publishing activity of the libraries for youth as a reflection of library practice.

The article outlines the libraries of Ukraine for youth. It is put the question on destiny of librarians as a professional group in the context of publishing activity of libraries for young people.

Keywords: library, youth, publisher, publishing activity.

Тышкевич Е. И. Издательская деятельность библиотек для юношества как отображение библиотечной практики.

В статье идет речь о библиотеках Украины для юношества. Поднят вопрос относительно предназначения библиотекарей как профессиональной группы в контексте издательской деятельности библиотек для молодежи.

Ключевые слова: библиотека, юношество, издатель, издательская деятельность.